

اختر عزیز، الگوی بانکداران زن مسلمان

منبع: www.Arab.News.com

مترجم: سید حسین علوی لنگرودی

نه فقط به خاطر عملکرد او در بانک مرکزی مالزی، بلکه به خاطر نقش آفرینی پررنگ و تأثیرگذارش در گسترش و تقویت صنعت بانکداری و مالی اسلامی در آسیا و جهان نیز بوده است. امروزه همه صاحب‌نظران بر این موضوع اتفاق نظر دارند که نقش محوری خانم اختر عزیز در بین‌المللی شدن و استانداردسازی محصولات بانکی و مالی اسلامی، غیرقابل انکار و تحسین برانگیز بوده است و تنوع بخشیدن به محصولات و خدمات بانکی و مالی اسلامی ارایه شده از سوی بانک‌های اسلامی مالزی، سربلند بیرون آمدن آنها از آزمون‌های دشواری چون بحران مالی جهان در سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹ و مهم‌تر از همه، افزایش سهم بانکداری اسلامی از کل دارایی‌های بانکی مالزی، از جمله معیارهای انتخاب زتی اختر عزیز به عنوان بانکدار مرکزی نمونه بوده‌اند.

البته باید دانست که انتخاب خانم اختر عزیز به عنوان بانکدار برتر سال ۲۰۰۹، نخستین افتخار بین‌المللی او نیست، چرا که تا پیش از این، جوایزی چون جایزه بانکدار برتر جهان در سال ۲۰۰۸ از سوی مجله Banker و جایزه بهترین بانکدار زن جهان از سوی مجله Financial Times نیز به این زن مسلمان و موفق اهدا شده بود. عضویت در کمیته باسل و هیأت اجرایی صندوق بین‌المللی پول، حضور در اجلاس وزرای دارایی و رؤسای بانک‌های مرکزی گروه ۸ و عضویت در بسیاری دیگر از سازمان‌های مالی و پولی بین‌المللی و منطقه‌ای هم در کلکسیون افتخارات خانم دکتر زتی اختر عزیز جای دارند.

بانکداری اسلامی مالزی و حضور پررنگ زنان

دکتر زتی اختر عزیز، تنها زن بانکدار با نفوذ و مؤثر در نظام بانکی مالزی نیست، بلکه چند زن دیگر نیز دارای پست‌های کلیدی و مهم در سیستم مالی و بانکی این کشور هستند. خانم دکتر زترینه انور، رییس کمیسیون اوراق بهادار و سهام مالزی، یکی دیگر از زنان موفق در نظام مالی مالزی است که نقش بسزایی در توسعه و تقویت بازارهای سرمایه اسلامی - چه در مالزی و چه در منطقه آسیای جنوب شرقی - داشته است. خانم انور کسی بود که در سال ۱۹۹۰، نقش تعیین‌کننده در اجرای نخستین پروژه انتشار اوراق قرضه اسلامی (صکوک) جهان داشت و هم او بود که در سال‌های بعد، فرایند شکل‌گیری و تقویت بازار اوراق بهادار اسلامی در آسیا و جهان را سرعت بخشید.

قرار گرفتن نام خانم زتی اختر عزیز، در لیست بهترین بانکداران مرکزی دنیا در سال ۲۰۰۹، تعجب بسیاری از صاحب‌نظران و کارشناسان مسایل بانکی در غرب را برانگیخت، اما کسانی که با بانکداری و مالی اسلامی سروکار دارند و به همین دلیل، با سوابق درخشان و بی‌نظیر دکتر اختر عزیز در هدایت موفق بانک مرکزی مالزی (بانک نگارا) آشنا هستند، به هیچ روی از این انتخاب تعجب نکردند. به عقیده بسیاری از نخبگان و دست‌اندرکاران صنعت بانکداری اسلامی، زتی اختر عزیز، به عنوان قدرتمندترین و لایق‌ترین زن مسلمان در دنیای بانکداری اسلامی شناخته می‌شود. براساس گزارش سالانه مجله مشهور Global Finance، زتی اختر عزیز، به همراه رؤسای بانک‌های مرکزی جمهوری چک، استرالیا، کره جنوبی، تایوان، اسرائیل و بانک مرکزی اروپا، بالاترین رتبه و امتیاز لازم برای انتخاب به عنوان بانکدار مرکزی نمونه جهان در سال ۲۰۰۹ را کسب نمود و بدین ترتیب، افتخاری بزرگ و ارزشمند برای بانکداری اسلامی رقم خورد.

موفقیت بانک مرکزی مالزی با سکنداری خانم دکتر زتی اختر عزیز در زمینه‌هایی چون کنترل تورم، دستیابی به اهداف مقرر در رشد اقتصادی، حفظ ثبات ارزی و مدیریت بهینه نرخ سود و بهره بانکی موجب شد تا این بانک در صدر فهرست بانک‌های مرکزی دنیا در سال ۲۰۰۹ قرار بگیرد. البته باید دانست که انتخاب خانم اختر عزیز به عنوان بهترین بانکدار مرکزی جهان،

در بسیاری از کشورهای عربی، به ویژه در منطقه خلیج فارس، حضور زنان در مناصب بالای مدیریتی و اجرایی بانک‌ها، چیزی شبیه رؤیا تلقی می‌شود.

امروزه همه صاحب‌نظران بر سر این موضوع اتفاق نظر دارند که نقش محوری خانم اختر عزیز در بین‌المللی شدن و استاندارد سازی محصولات بانکی و مالی اسلامی، غیر قابل انکار و تحسین برانگیز بوده است.

العالیان، نبیلا تونسی، ناهید طهر، سمر الکوایز و نادیا الدوساری در ترکیب مدیریتی بانک‌های مرکزی و مؤسسات مالی معروف اسلامی، امیددهنده آینده‌ای درخشان تر برای حضور زنان در صنعت بانکداری اسلامی خواهد بود. باید دانست که تمام این موفقیت‌ها و پیشرفت‌ها در شرایطی رقم خورده است که در بسیاری از کشورهای اسلامی، به ویژه در دنیای عرب، حضور مستمر و فعال زنان در عرصه‌های گوناگون اجتماعی و اقتصادی با مخالفت‌های جدی از جانب مردان و گاه از سوی علمای متعصب و خشک‌اندیش مذهبی مواجه شده و می‌شود. به عنوان مثال، در کشوری مانند عربستان که قوانین سخت‌گیرانه مذهبی و در برخی موارد ضد زن به مرحله اجرا درمی‌آید، زنان و دخترانی که مایل به فعالیت در عرصه بانکی و مالی هستند، هم باید با این سنت‌ها و محدودیت‌های شدید و غیر منصفانه مقابله کنند و هم با عامل دشوارتری به نام کمبود فرصت‌های شغلی برابر با مردان؛ و تحقیقات میدانی در مورد شهرهای مختلف عربستان حکایت از آن دارند که به علت کاهش فعالیت‌های اقتصادی و عمرانی در عربستان و کمتر شدن فرصت‌های شغلی، تقاضا برای کار بین مردان نیز افزایش پیدا کرده و همین مسأله، عرصه را برای زنان متقاضی کار، آن هم در نظام بانکی و مالی عمدتاً مردسالار عربستان، تنگ‌تر کرده است.

با وجود تمام این محدودیت‌ها و مشکلات، باز هم شاهد درخشش تک ستاره‌هایی در آسمان بانک‌های کشورهای

یکی دیگر از زنان موفق و مؤثر در مالیه اسلامی مالزی، رجا طاهها نام دارد که چندی پیش به سمت ریاست بخش بین‌الملل بازار سرمایه اسلامی (ICM) در بازار بورس مالزی برگزیده شد. او تا پیش از این، ریاست دفتر مرکزی خانه مالی کویت (KFH) در کوالالامپور را بر عهده داشت و فعالیت‌های او موجب تقویت بخش اسلامی بورس مالزی در سال‌های اخیر شده است. به گفته مقامات ارشد در بازار سرمایه مالزی، خانم طاهها نقش مهمی را در تشکیل مرکز مالی اسلامی بین‌المللی مالزی (MIFC) و تبدیل این کشور به یکی از کانون‌های اصلی ارائه خدمات مالی و سرمایه‌ای اسلامی در جهان و منطقه ایفا نموده است. انعقاد قراردادهای مختلف بین‌المللی با بانک‌های غربی متمایل به فعالیت در زمینه بانکداری اسلامی و دعوت از بانک‌ها و مؤسسات مالی بین‌المللی برای سرمایه‌گذاری در صنعت بانکداری مالیه اسلامی مالزی هم از جمله فعالیت‌های اصلی خانم طاهها در سال‌های اخیر به شمار می‌آیند.

بانکداران زن مسلمان و محدودیت‌های بسیار

حضور زنان در صنعت بانکداری اسلامی، تنها به مالزی محدود نمی‌شود، بلکه در بسیاری از کشورهای اسلامی و حتی غیر اسلامی که بانکداری اسلامی در آنها رونق دارد نیز نقش آفرینی زنان در رده‌های مدیریتی و عملیاتی بانک‌ها و نهادهای مالی اسلامی، قابل توجه و چشمگیر است. افزایش نام‌های شناخته شده‌ای چون زتی اختر عزیز، رجا طاهها، لینا

تصویری از ساختمان بانک مرکزی مالزی که قلمرو خانم دکتر زتی اختر عزیز است.

می‌باشند و همین مسأله می‌تواند نویدی باشد برای حضور پررنگ‌تر زنان مالزی در دنیای بانکداری اسلامی. علاوه بر این، در بسیاری از کشورهای اسلامی و غیراسلامی، حضور مؤثر زنان در بخش‌های گوناگون بانکی و مالی به عنوان یک واقعیت و امر غیرقابل انکار پذیرفته شده است و این مسأله مختص به مالزی یا کشورهای اسلامی در آسیای جنوب شرقی نیست.

وضعیت متفاوت زنان در کشورهای عربی

با وجود پیشرفت‌های فراوان در زمینه نقش آفرینی زنان در بخش خدمات رسانی بانکی و مالی اسلامی در کشورهایی چون مالزی، متأسفانه وضعیت زنان در کشورهای عربی، به ویژه در منطقه خلیج فارس، از این حیث مطلوب و قابل مقایسه با سایر کشورها نیست، به نحوی که هنوز هم شاهد اعمال محدودیت‌ها و ممانعت‌های فراوان بر سر راه حضور زنان بانکدار در رده‌های بالای مدیریتی و عملیاتی بانک‌ها در برخی از کشورهای این منطقه هستیم. در بسیاری از این کشورها، بانکداری زنان فقط در قالب تأسیس شعب ویژه زنان که کلیه پرسنل و مشتریان آنها را زنان تشکیل می‌دهند، تحقق یافته است و در نتیجه، حضور زنان در مناصب بالای مدیریتی و اجرایی بانک‌ها در این کشورها، چیزی شبیه رویا تلقی می‌شود.

در بسیاری از کشورهای عربی، زنان از حقوقی برابر با مردان محرومند که این مسأله در مورد حضور آنها در زمینه مدیریت بانک‌ها و حتی داشتن اختیار برای سرمایه‌گذاری و انجام فعالیت‌های اقتصادی نیز مصداق پیدا می‌کند. وجود هنجارهای اجتماعی-فرهنگی غلط در بین جوامع این منطقه، موجب شده است که حدود نیمی از مردم این جوامع که همان زنان هستند، از جریان شکل‌گیری و تقویت تولید ناخالص داخلی حذف شوند و به تبع این مسأله، پتانسیل‌های فراوان مدیریتی و اجرایی این قشر عظیم از جامعه بلااستفاده و متروک باقی مانده است.

بنابراین، به اثبات رسیدن قابلیت‌های بانکداران زن موفق چون زتی اختر عزیز که توانسته است جایزه بهترین بانکدار مرکزی جهان را به خود اختصاص دهد، می‌تواند الگویی باشد برای سایر کشورهای عربی که به زنان اجازه نقش آفرینی در حوزه‌های گوناگون بانکی و مالی و سرمایه‌گذاری را نمی‌دهند.

اسلامی هستیم. به عنوان مثال، خانم شیخا السودیبری توانسته است به مقام عضویت در هیأت مدیره بانک معروف HSBC Amanah در عربستان برسد و یا خانم حلیمه کراسن توانسته است در زمینه تحقیقات فقهی و آکادمیک در حوزه بانکداری اسلامی به مقامات بالا دست یابد.

با این همه، مالزی از حیث حضور قدرتمند و تأثیرگذار زنان در صنعت بانکداری و مالی اسلامی، رتبه نخست در میان تمام کشورهای اسلامی را به خود اختصاص داده است؛ هم‌اکنون سه زن به عنوان مدیرعامل سه بانک و مؤسسه مالی اسلامی مالزی انجام وظیفه می‌کنند که عبارتند از جمیله جمال‌الدین (نخستین مدیرعامل زن در بانک اسلامی RHB و کل بانک‌های مالزی)، فوزیه امان‌الله، مدیرعامل بانک اسلامی EONCAP و نورییا کامسر، مدیرعامل شرکت سرمایه‌گذاری اسلامی CIMB.

در مالزی، زنان توانسته‌اند وارد قلمروهایی از بانکداری اسلامی شوند که همیشه و به طور سنتی در اختیار مطلق مردان قرار داشته است، از جمله در زمینه مشاوره مذهبی و شرعی بانک‌های اسلامی. یکی از زنان موفق که در این زمینه به پیشرفت‌های بسیاری دست پیدا کرده است، ربیعه بنت علی نام دارد که فارغ‌التحصیل دانشگاه بین‌المللی اسلامی مالزی است و اولین زنی در مالزی است که توانسته به عنوان مشاور مذهبی کمیسیون سهام مالزی و شورای شرعی بانک مرکزی مالزی (بانک نگارا) دست یابد. هم‌اکنون زنان بسیاری در دانشگاه‌های مالزی در حال تحصیل در رشته‌های گوناگون شرعی که به نوعی با صنعت خدمات رسانی مالی اسلامی در ارتباط هستند،

در مالزی، زنان توانسته‌اند وارد قلمروهایی از بانکداری اسلامی شوند که همیشه و به طور سنتی، در اختیار مطلق مردان قرار داشته است.